

FuturelabAE

Odporúčania pre politiky - vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny

Text: EAEA a partneri projektu

Vydavateľ: Konzorcium projektu The FutureLabAE Erasmus+, august 2021

Layout: EAEA

Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej komisie. Odráža iba názory projektových partnerov a Komisia nemôže niesť zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií, ktoré sú v nich obsiahnuté.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

OBSAH

Zhrnutie	2
1. Vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny	4
2. Odporúčania	6
Odporúčania pre tvorcov EU politík	6
Odporúčania pre tvorcov národných politík	10
Odporúčania pre miestnych a regionálnych tvorcov politík	15
3. Predpoklady pre vzdelávanie dospelých so zameraním na zmeny	18
Správa vecí verejných a partnerstvá	18
Cieľové skupiny	19
Potreby učiacich sa	19
Poskytovatelia a lektori	20
Predpoklady pre vzdelávanie dospelých so zameraním na zmeny a digitalizácia	20
Predpoklady pre vzdelávanie dospelých so zameraním na zmeny a demokracia	21
4. FutureLabAE projekt	23

Zhrnutie

Tento dokument poskytuje zoznam odporúčaní pre európskych, národných a miestnych tvorcov politik, ktorí chcú podporovať a propagovať vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny. Menej známe a málo používané vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny je založené na proaktívnom myslení (namiesto reaktívneho) a mohlo by tak výrazne pomôcť pri riešení mnohých výziev v spoločnosti.

Odporúčania boli navrhnuté v rámci projektu FutureLabAE, ktorého cieľom bolo poskytnúť tvorcom politik a odborníkom z praxe (zamestnanci a školitelia organizácií v oblasti učenia sa a edukácie dospelých (Adult Learning and Education - ALE) odborné znalosti a nástroje, aby sa vo svojom odbore mohli viac orientovať na zmeny. V projekte FutureLabAE je vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny definované nasledovne:

Na zmeny orientované vzdelávanie dospelých zahŕňa prístup, filozofiu a súbor vzdelávacích a učebných metód, ktorých cieľom je vytvoriť individuálnu a/alebo sociálnu zmenu. Učiaci sa môžu tiež prejsť od individuálnej transformácie ku kolektívnemu posilneniu založenému na kritickom vedomí, nových spôsoboch myslenia a aktívnej účasti. Tento model uľahčuje proces vedomej realizácie študentov, ktorí spolupracujú pri prijímaní opatrení, vrátane potenciálnych aktov odporu, smerom k demokratickejšiemu, rovnoprávnejšiemu a etickejšiemu svetu.

Projekt rieši najmä dve hlavné výzvy, s ktorými sa Európa v súčasnosti stretáva, kde by vzdelávanie dospelých mohlo hrať zásadnú úlohu: erózia demokracie, pretože stále viac občanov nesúhlasí s politikou a začína sa prikláňať k xenofóbnym a populistickým stranám alebo rozhodnúť sa nehlasovať; a problémy spôsobené digitalizáciou, pretože okrem dobrých výsledkov vytvorila aj priestor na šírenie falošných správ, nenávistných prejavov a ďalších výziev spojených so slabou mediálnou gramotnosťou. V Európe je tiež vysoký počet ľudí, ktorí potrebujú podporu (základných) digitálnych a občianskych kompetencií a tento projekt je zameraný na posilnenie schopnosti študentov získať ich metodológiami zameranými na zmeny.

- Vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny vo všeobecnosti je možné ľahšie implementovať, najmä pokiaľ ide o digitalizáciu a demokraciu
- Pokiaľ ide o tieto dve témy, dochádza k zvýšenému porozumeniu výhod vzdelávania dospelých

- Tvorcovia politík a zainteresované strany začínajú spolupracovať alebo rozširia spoluprácu s organizáciami vzdelávania dospelých s cieľom dosiahnuť pozitívny vplyv na jednotlivcov, ich komunity a spoločnosť ako celok.
- Politiky v oblasti vzdelávania dospelých súvisiace s digitalizáciou a demokraciou sú účinnejšie a zodpovedajú potrebám ľudí.

Dokument začína krátkou definíciou vzdelávania dospelých zameraného na zmeny a neskôr uvádza odporúčania pre tvorcov politík pracujúcich na rôznych geografických úrovniach. Druhá časť sa zaoberá konceptom vzdelávania dospelých zameranom na zmeny a jeho prínosmi, ako aj predpokladmi potrebnými na jeho návrh a implementáciu. Na konci dokumentu sa čitatelia môžu dozvedieť viac aj o projekte FutureLabAE.

1. Vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny v skratke

V projekte FutureLabAE je vzdelávanie dospelých orientované na zmeny definované nasledovne:

Vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny zahŕňa prístup, filozofiu a súbor vzdelávacích a učebných metód, ktorých cieľom je vytvoriť individuálnu a/alebo sociálnu zmenu. Učiaci sa môžu tiež prejsť od individuálnej transformácie ku kolektívnemu posilneniu založenému na kritickom vedomí, nových spôsoboch myslenia a aktívnej účasti. Tento model uľahčuje proces vedomej realizácie učiacich sa, ktorí spolupracujú pri prijímaní opatrení, vrátane potenciálnych aktov odporu, smerom k demokratickejšiemu, rovnoprávnejšiemu a etickejšiemu svetu.

Ako ukazuje analytická správa FutureLabAE, vzdelávanie (dospelých) má vždy nejaké politické ciele:

Podľa Picon (1991)* má každé vzdelávanie jednu z nasledujúcich politických možností: (1) udržanie a zachovanie tradičného usporiadania spoločnosti, (2) pokojná reforma na zlepšenie spoločnosti alebo (3) radikálna štrukturálna transformácia. Picon ich opisuje nasledujúcim spôsobom: Z našich historických skúseností sme sa dozvedeli, že aktéri zapojení do vzdelávania dospelých nemajú neutrálny postoj. Majú ideológie a základné záujmy, ktoré sa pokúšajú legitimizovať. Títo aktéri sa riadia jednou z nasledujúcich základných politických oblastí a podporujú jednu z nasledujúcich politických možností: udržanie a zachovanie tradičného usporiadania spoločnosti, pokojná reforma na zlepšenie

spoločnosti, nech je akokoľvek nespravodlivá a nerovná; reforma s cieľom zlepšiť fungovanie systému a vykonať potrebné úpravy s cieľom zvýšiť vlastné imanie; štrukturálna transformácia vedúca k novému národnému poriadku, či už postupnými krokmi alebo radikálnou zmenou prostredníctvom revolučných procesov.

Projekt FutureLabAE sa zameriava na vzdelávanie dospelých, ktoré je orientované na druhú (mierová reforma na zlepšenie spoločnosti) a tretiu možnosť (radikálna štrukturálna transformácia).

Väčšina kurzov a programov zodpovedajúcich prvej Piconovej možnosti nie je nevyhnutne vedome organizovaná na dosiahnutie politického cieľa, ale prakticky to robí. Organizácia konzervatívneho vzdelávania dospelých, ktoré nie je zamerané na zmeny, je jednoduchšie a lacnejšie. Je to akési „predvolené nastavenie“ pre kurzy, lektorov pre dospelých, vývojárov komunity a organizácií a tvorcov politík. Vzdelávacie procesy orientované na zmeny sú však náročnejšie, pretože vyžadujú spochybnenie vlastných postojov, hodnôt a spôsobov správania.

Kirchgaesser (2019) ** tvrdí, že iniciatívy vzdelávania dospelých zamerané na zmeny sa vyvíjajú a existujú mimo oficiálneho vzdelávacieho systému a často ich organizujú jednotlivci. Píše:

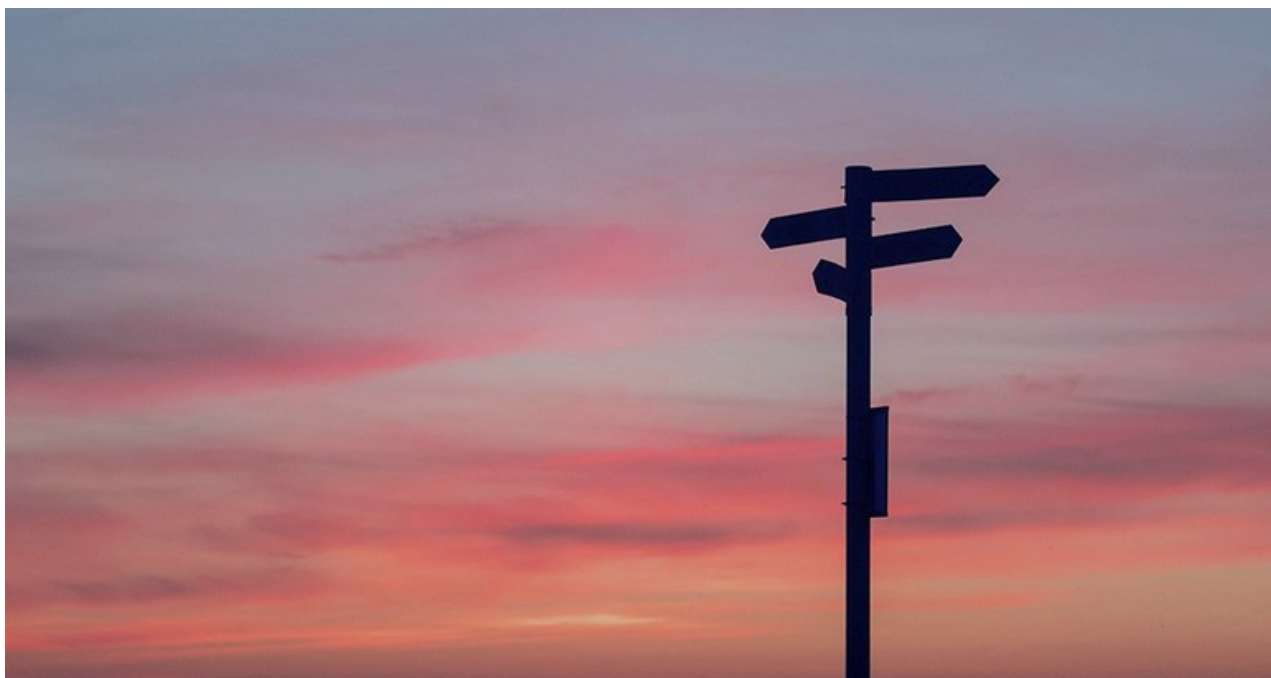
V inštitucionálnych rámcoch sa zdá, že existuje malý priestor na to, čo by sa dalo považovať za jeden z najzákladnejších účelov vzdelávania: umožniť ľuďom stať sa kritickými a kreatívnymi spolutvorcami spoločnosti, schopnými prechádzať komplexným svetom, ktorý čelí bezprecedentným sociálnym a ekologickým krízam.

Správa zdôrazňuje, že táto marginálnosť je jedným z vysvetlení, prečo sú metódy a postupy vzdelávania dospelých zamerané na zmeny menej známe a používané.

Cieľom tohto dokumentu je preto umožniť, aby sa orientácia na zmeny vo vzdelávaní dospelých tak v oblasti digitalizácie ako aj demokracie implementovala čoraz viac a jednoduchšie.

* Picon, C. (1991). Adult education and popular education in the context of state and NGOs. *Convergence*, 24(1/2).

** Kirchgaesser, A. (2019): Renewal from the margins – change-oriented adult education in do-it-yourself learning spaces. Paper presented in ESREA Triennial conference, September 19-22, 2019, Belgrade, Serbia.

2. Odporúčania

Odporúčania pre tvorcov EU politík

1. Uznať úlohu vzdelávania dospelých zameraného na zmeny pri transformácii učiacich sa a spoločnosti (najmä v oblastiach digitalizácie a demokracie).

V analytickej správe FutureLabAE autori uvádzajú, že:

“V politických dokumentoch sa politický diskurz a spoločné myslenie na učenie sa a edukáciu dospelých zvyčajne pozerajú ako na mechanické nástroje, ktoré pomáhajú spoločnosti, organizáciám a jednotlivcom prispôbiť sa zmenám spôsobeným vonkajšími silami a príčinami. Tento druh myslenia je založený na koncepcii, že občania nemajú žiadne slovo ani možnosť diskutovať, plánovať a hrať aktívnu úlohu pri vykonávaní týchto zmien “.

Je potrebné prejsť od konceptu vzdelávania ako nástroja, ktorý jednotlivcom poskytuje schopnosti prežiť, ktoré im umožňujú prispôbiť sa spoločnosti a zamestnať sa, ale nerozvíjajú svoju agendu a aktívnu úlohu tvorcov svojho života a komunity.

2. Považovať organizácie vzdelávania dospelých na európskej a medzinárodnej úrovni za kľúčových partnerov spolupráce pri dosahovaní cieľov európskej politiky, v oblastiach, ktoré nie sú bežne spojené so vzdelávaním dospelých.

Väčšina osvedčených postupov zameraných na zmeny zozbieraných v prvej fáze projektu FutureLabAE sa zaoberá rovnosťou a spravodlivosťou spoločnosti, životným prostredím a udržateľnosťou pre komunity, kritickým myslením a bezpečnosťou, ktorú je potrebné uplatniť v procesoch digitálnej transformácie. Zapojenie európskych a medzinárodných organizácií vzdelávania dospelých do

Policy Kitchen

Policy Kitchen je metóda vyvinutá Foraus - Fórum pre zahraničnú politiku na generovanie konkrétnych riešení naliehavých výziev zahraničnej politiky.

Policy Kitchen je založená na platforme digitálnych inovácií a fyzických workshopoch, takzvaných dňoch politiky varenia. Policy Kitchen, ktorá sa hlási k princípu zdola nahor, umožňuje účasť širokého spektra mysliteľov na politickom procese. Na základe pilotných projektov vo Švajčiarsku spája Policy Kitchen medzinárodnú „otvorenú sieť Think Tank“ a ďalších aktérov. To umožňuje komplexnú nadnárodnú spoluprácu v súvislosti s globálnymi výzvami. Víziou je použiť túto metódu na posilnenie demokratickej účasti na medzinárodnej politike

navrhovania, monitorovania a implementácie politík súvisiacich s týmito (a inými) témami, ktoré so vzdelávaním priamo nesúvisia, je zásadné pre dosiahnutie konkrétného pokroku.

3. Monitorovanie a kvantifikácia vzdelávania dospelých by mala pokrývať celý široký rozsah učenia sa a vzdelávania dospelých.

Poskytovanie vzdelávania dospelých zameraného na zmeny sa často uskutočňuje v iných ako bežných kurzoch a programoch. Na monitorovanie a identifikáciu jeho výhod je potrebný komplexný zber údajov na kvantitatívnej a kvalitatívnej úrovni. Pri meraní dosahovania ambiciózných ukazovateľov stanovených v európskej agende zručností (47% účasť dospelých v celoživotnom vzdelávaní) a európskom pilieri sociálnych práv (60%) by sa mali vziať do úvahy všetky sektory a poskytovatelia vzdelávania dospelých.

4. Monitorovať alokáciu zdrojov na neformálne a všeobecné vzdelávanie dospelých zameraného na zmeny, aby sa zaistila jeho dobré udržanie.

Investície do vzdelávania dospelých (VD) by bolo možné lepšie preskúmať na európskej úrovni, pre lepšie porozumenie, ako sú rozdelené medzi rôzne odvetvia a poskytovateľov. Ich skombinovanie s analýzou pokroku v súvislosti s existujúcimi referenčnými hodnotami VD by mohlo členské štáty EÚ motivovať k rozšíreniu rámca vzdelávania dospelých, spravodlivejšiemu rozdeľovaniu finančných prostriedkov a väčšiemu investovaniu do informačných a inkluzívnych stratégií.

“ Ako občianska spoločnosť sme vždy obhajovali holistický prístup k vzdelávaniu. Máme dostatok dôkazov, že prístupy orientované na zmeny skutočne fungujú. Musíme vyvinúť politiku, ktorá bude skutočne inkluzívna. Prístup orientovaný na zručnosti nie je “.

Niamh O'Reilly, panellist at the FutureLabAE final conference

5. Zlepšiť spoluprácu a vzájomné učenie sa medzi politikou, praxou a výskumom

Užšia spolupráca a vzájomné učenie sa v oblasti politiky, praxe a výskumu môže viesť k zlepšeniu vzdelávania dospelých. Zvyšovaním informovanosti, vrátane konkrétnych priorít vo výskumných projektoch, a organizovaním podujatí o transformačnom učení sa dá dosiahnuť pokrok. Výsledky by sa potom mali zdieľať na národnej a miestnej úrovni, pravdepodobne prostredníctvom pracovných skupín a príležitosťami na štrukturálny dialóg, prostriedkami, ktoré už na európskej úrovni existujú.

6. Zahnúť vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny a transformačné vzdelávanie ako prioritu európskej agendy vzdelávania dospelých

Európska agenda pre vzdelávanie dospelých bola ústredným prvkom zlepšovania štruktúr vzdelávania dospelých a zvyšovania účasti na vzdelávaní dospelých, ale ešte nebola úplne implementovaná vo všetkých krajinách (Vyhlásenie EAEA z júla 2020). Začlenenie vzdelávania dospelých zameraného na zmeny do priorít agendy je zásadné pre dosiahnutie cieľov Európskej únie a pre plnenie cieľov OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja, ktoré sa netýkajú len vzdelávania, ale aj-a najmä- tie, ktoré sa týkajú spravodlivejšej a udržateľnejšej spoločnosti.

Projekt Change Makers

Change Makers si kladie za cieľ zvýšiť povedomie o problémoch miestneho a globálneho rozvoja u dospelých v grófstve Donegal (Írsko). Za posledných deväť rokov zorganizovali workshopy, akreditované vzdelávanie, vzdelávanie tútorov ETB, projekty komunitného umenia, záhradníctva a environmentálne projekty. Majú skúsený panel miestnych vášnivých a oddaných facilitátorov rozvojového vzdelávania, ktorí podporujú projekt vo všetkých svojich aktivitách. Spolupracujú s miestnymi komunitami a pomáhajú im stať sa Fairtrade mestami. Aktuálne ponúkajú tri akreditované vzdelávacie príležitosti v oblasti miestneho a globálneho povedomia o rozvoji, medzikultúrnej rozmanitosti a globálneho rozvoja.

7. Uvedomiť si dôležitosť vzdelávania dospelých zameraného na zmeny pri dosahovaní cieľov Agendy zručností (Skills Agenda).

Akcia 7 Agendy zručností navrhuje vytvoriť strategický rámec na uznávanie prierezových zručností, ako je spolupráca, kritické myslenie a kreatívne riešenie problémov. Ako sa v oznámení uvádza, tieto zručnosti sa „často rozvíjajú mimo formálneho vzdelávania, v práci a počas celého života“: neformálne vzdelávanie a vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny určite zohráva veľkú úlohu pri posilňovaní schopnosti ľudí tieto znalosti získať.

8. Uznať úlohu mimovládnych organizácií, sociálnych hnutí a samoorganizovaných vzdelávacích priestorov občanov ako potenciálnych príležitostí vzdelávania dospelých zameraných na zmeny

Mnoho vzdelávacích aktivít zameraných na zmeny prebieha mimo organizácií vzdelávania dospelých a sú spontánne organizované miestnymi občanmi (napríklad ako miesta sociálnych stretnutí pre rôzne vekové skupiny, čím sa podporuje aj medzigeneračné vzdelávanie). Tieto vzdelávacie činnosti môžu byť veľmi dôležité a prospešné pre jednotlivcov a komunity, ale prebiehajú „na okraji“. Tvorcovia politik ich preto nemusia nevyhnutne postrehnúť a nemusia mať dostatočné financovanie.

Kaikkien Vaalit

Kaikkien Vaalit (Naše voľby) je aktivita zameraná na vzdelávanie v oblasti demokracie, ktorú vyvinula Fínska sieť multikultúrnych asociácií Moniheli.

Cieľom KaikkienVaalit je podporovať účasť a vplyv imigrantov vo fínskej spoločnosti prostredníctvom workshopov a panelových diskusií.

Na workshopoch sa účastníci dozvedia o hlasovaní a voľbách vo Fínsku, úlohe parlamentu, informáciách o politických stranách, hlavných témach, o ktorých sa počas volieb diskutovalo, a spôsoboch ovplyvňovania.

Otázky formulované v rámci workshopov sú predložené kandidátom do parlamentu, ktorí sa zúčastňujú panelových diskusií.

Odporúčania pre tvorcov národných politík

9. Rozšíriť rozsah vzdelávania dospelých

Opatrenia a postupy zamerané na zmeny sa väčšinou ponúkajú v centrách neformálneho vzdelávania dospelých, mimovládnych organizáciách, organizáciách pôsobiacich na najnižšej úrovni a sociálnych hnutiach. Tieto organizácie majú tendenciu byť inovatívnejšie a transformatívnejšie než formálni poskytovatelia vzdelávania dospelých a mali by byť lepšie podporované. Ich úloha pri transformácii komúnít a oslovovaní znevýhodnených skupín prostredníctvom vzdelávania dospelých je zásadná a mali by byť uznané národnými aktérmi.

Community Facilitator Programme

WRDA pôsobí na regionálnej úrovni a presadzuje rovnosť žien a ich účasť na spoločenskom živote v Írsku. Tento program poskytuje školenia pre ženy v rámci komúnít na priamu podporu iných žien v ich komunite.

Ženy sú prijímané z geografických oblastí, ktoré boli identifikované ako oblasti s nízkym využitím informovanosti o skríningu. Za tie roky získali skúsenosti a navrhli školenie, ktoré je čo najprístupnejšie, berúc do úvahy čo najlepšie uľahčenie účasti, načasovanie školení, dĺžku kurzu a zabezpečenie starostlivosti o deti a cestovných nákladov. Keď sú komunitní facilitátori vyškolení, poskytujú služby rôznym komunitným skupinám, vrátane mnohých, ktoré sa nachádzajú v oblastiach deprivácie a slúžia sociálne marginalizovaným skupinám.

10. Uznať úlohu vzdelávania dospelých zameraného na zmeny pri transformácii študentov a spoločnosti (najmä vo vzťahu k digitalizácii a demokracii).

Je potrebné prejsť od koncepcie vzdelávania ako nástroja, ktorý jednotlivcom poskytuje schopnosti prežiť, umožňuje im prispôbiť sa spoločnosti a zamestnať sa.

“Vzdelávanie dospelých sa často považuje za „opravovňu“, ktorá napráva veci, ktoré sa v školskom vzdelávaní pokazili. Ambície potrebujeme aj v politike. Ako pedagógovia dospelých musíme vstať a ukázať cennú prácu, ktorú robíme “.

Gina Ebner, EAEA Secretary General, vo svojej záverečnej reči na záverečnej konferencii FutureLabAE

11. Poskytovať väčšiu (finančnú a štrukturálnu) podporu vzdelávaniu dospelých zameranému na zmeny

Uznanie úlohy poskytovateľov vzdelávania dospelých, mimovládnych organizácií a sociálnych hnutí zameraných na zmeny by malo viesť k väčšiemu financovaniu a štrukturálnej podpore týchto organizácií. Schémy akreditácie a financovania pre poskytovateľov by mali zväžť ich schopnosť poskytovať výhody jednotlivcom a komunitám. Väčšie investície by sa mali zväžť aj v prípade komunitných a miestnych organizácií pôsobiacich na miestnej úrovni. Zahŕnutie týchto organizácií do procesov dialógu je navyše životne dôležité, najmä pokiaľ ide o navrhovanie, implementáciu a monitorovanie národných politík a postupov.

Campus Demokratie

Campus Demokratie je národná platforma, ktorej cieľom je podpora politického vzdelávania a účasti v celom Švajčiarsku, a tým posilnenie demokracie. Spája ľudí a organizácie, ponúka kurzy a akcie, poskytuje online informačnú platformu a realizuje projekty na podporu verejného dialógu a demokratických hodnôt. Jedným z ich hlavných cieľov je podporovať deti, mládež, dospelých a obyvateľov bez švajčiarskeho občianstva v ich politickom vzdelávaní a účasti tak, aby získali porozumenie, že ich odhodlanie je nevyhnutné pre ďalšiu existenciu demokracie vo Švajčiarsku a inde. Ich prácu podporuje federálna vláda a kantóny, ako aj súkromné osoby.

12. Umožniť poskytovateľom určitú úroveň flexibility.

Určitá flexibilita pri tvorbe učebných osnov a rozvoji práce poskytne poskytovateľom možnosť vytvárať programy zamerané na zmeny a zahrnúť do existujúcich kurzov metodológie orientované na zmeny. To by viedlo k zvýšenému osobnému rozvoju učiacich sa a väčším sociálnym výsledkom pre ich komunity.

Zásady a usmernenia pre poskytovanie základného vzdelávania v Rakúsku

Tento rámec bol základom pre všetky projekty a kurzy základných zručností financovaných národnými a regionálnymi vládami v rokoch 2011 až 2019. Pozičný dokument mal poloprávny status a v máji 2019 bol nahradený retropedagogickým učebným plánom.

Zásady sú silne zamerané na diela Freireho, Gramsciho a čiastočne Spivaka. Študent sa tak dostal do centra všetkej pedagogickej práce s jazykmi, IKT a matematikou. Neexistujú žiadne úrovne a práca s učiacimi sa zameriava na ich potreby a prania, pričom východiskovým bodom práce s gramotnosťou je ich situácia v spoločnosti. Takzvané filtre by mali „ovládať“ pohľad na jednotlivé oblasti vzdelávania z pohľadu „pedagogických vzťahov“, učenia, politickej situácie a súvislostí.

Základné vzdelávanie vytvára kozmopolitné perspektívy transkultúrnych názorov a zviditeľňuje spoločenské procesy vylúčenia a diskriminácie, aby ich bolo možné kriticky reflektovať. Zvyšuje aktívnu účasť v spoločnosti. Tiež povzbudzuje jednotlivca vytvárať a meniť svet namiesto „prežívania“.

13. Zabezpečiť lepšie školenia pre existujúcich a budúcich školiteľov vo vzdelávaní dospelých.

Správa FutureLabAE zdôrazňuje, že praktici ALE nie sú vždy oboznámení s teóriami vzdelávania dospelých a metódami vzdelávania zameraného na zmeny. Preto je zrejmé, že je potrebné zvýšiť informovanosť o týchto existujúcich nástrojoch v organizáciách vzdelávania, združeniach a u iných potenciálnych aktéroch vrátane tvorcov politik. Ako jeden z najdôležitejších bodov vzdelávania dospelých zameraného na zmeny predovšetkým spočíva v tom, že dospelí sa zapájajú do dialógu a diskusií (komunikatívne vzdelávanie), preto sú nevyhnutné ďalšie možnosti vzdelávania pre školiteľov vo vzdelávaní dospelých. Učebné procesy zamerané na zmeny sú pre učiacich sa náročnejšie, pretože vyžadujú spochybnenie vlastných postojov, hodnôt a spôsobov správania. Potrebná je pre nich väčšia a kvalitnejšia podpora, garantovať ju môže len lepšie pripravený vzdelávateľ dospelých.

14. Považovať národné a miestne organizácie vzdelávania dospelých za dôležitých partnerov spolupráce pri dosahovaní politických cieľov, ktoré nie sú bežne spájané so vzdelávaním dospelých.

Väčšina osvedčených postupov zameraných na zmeny zozbieraných v prvej fáze projektu FutureLabAE sa zaoberá rovnosťou a spravodlivosťou spoločnosti, životným prostredím, udržateľnosťou pre komunity, kritickým myslením a bezpečnosťou uplatňovanou pri digitálnej transformácii. Zapojenie národných organizácií vzdelávania dospelých do navrhovania, monitorovania a implementácie politík súvisiacich s týmito (a inými) témami, ktoré so vzdelávaním priamo nesúvisia, je zásadné pre dosiahnutie konkrétneho pokroku.

15. Podpora mapovania a propagácie iniciatív a prístupov vzdelávania dospelých zameraných na zmeny.

Mnoho iniciatív a prístupov zameraných na zmeny je založených na projektoch a odohrávajú sa na miestnej úrovni. Na ich identifikáciu a širokú podporu je potrebný mapovací proces na vnútroštátnej úrovni. Žiadúca je aj podpora ich prenosu a zvyšovania kvality v iných častiach krajiny alebo v iných sektoroch vzdelávania.

“Pod radarom sa vždy dejú veci, skutočne zaujímavými spôsobmi. Výsledky projektu FutureLabAE ukazujú, že existujú mimoriadne kapacity. Je to obrovský zdroj nádeje”.

Dr Fergal Finnegan, Hlavný rečník na záverečnej konferencii FutureLabAE

16. Zlepšiť a rozšíriť spôsoby merania výhod učenia sa a pokroku učiaceho sa.

Meranie výsledkov vzdelávania zakotvených v národných a pevných učebných osnovách môže brániť získaniu jasného obrazu o širších výhodách vzdelávania a autentického pokroku každého učiaceho sa. Ak je financovanie spojené iba s dosiahnutím certifikátov, sú postihovaní poskytovatelia zameraní na zmeny, ktorí denne pracujú na zlepšení životných podmienok dospelých učiacich sa a blahobytu komunit. Pri hodnotení poskytovateľov vzdelávania by malo byť pridaných viac kritérií a mala by sa o tom podrobne uvažovať so zainteresovanými stranami a dospelými učiacimi sa na národnej úrovni.

“Podľa toho, čo som zažil ja, moja rodina a moje okolie, je toto odporúčanie zásadné. Uvažujem napríklad o ceste, ktorou sa ľudia uberajú: niektorí ľudia začnú s kurzom zameraným na ich hobby, potom odstránia chyby v učení, získajú dynamiku a potom sa dostanú do niečoho ako certifikačný kurz, ktorý by mohol viesť k zamestnaniu.

Nehmotné výhody rôznych vzdelávacích príležitostí je ťažké kvantifikovať a nezobrazujú sa vo vládnych súvahách: bolo by skvelé vidieť, keby boli tieto výhody viac v centre pozornosti.”

Účastník fokusovej skupiny FutureLabAE z Írska

17. Uznať úlohu mimovládnych organizácií, sociálnych hnutí a občianskych vzdelávacích priestorov ako potenciálnych príležitostí vzdelávania dospelých zameraného na zmeny.

Mnoho vzdelávacích aktivít zameraných na zmeny prebieha mimo organizácií vzdelávania dospelých a sú spontánne organizované miestnymi občanmi (napríklad ako miesta sociálnych stretnutí pre rôzne vekové skupiny, čím sa podporuje aj medzigeneračné vzdelávanie). Tieto vzdelávacie činnosti môžu byť veľmi dôležité a prospešné pre jednotlivcov a komunity, ale prebiehajú „na okraji“. Tvorcovia politík ich preto nemusia nevyhnutne postrehnúť a nemusia mať dostatočné financovanie.

das kollektiv – kritické vzdelávanie, poradenstvo a kultúrne aktivity pre migrantov

Ako miesto pre kritické vzdelávacie aktivity určené migrantkám ponúka das Kollektiv kurzy gramotnosti, prípravné kurzy na externé maturitné skúšky, kultúrne podujatia, politické aktivity týkajúce sa feministických problémov migrantov, teóriu kritického vzdelávania a gramotnosti, organizovanie konferencií, autorstvo kníh a základy politickej práce, školenia učiteľov v spolupráci s inými feministickými mimovládnymi organizáciami v partnerstve s univerzitami.

Odporúčania pre miestnych a regionálnych tvorcov politík

18. Rozpoznanie úlohy vzdelávania dospelých zameraného na zmeny pri transformácii učiacich sa a spoločnosti.

Keď je vzdelávanie dospelých integrované do miestnych politík a prispôbené potrebám komúní, znásobuje ich výhody. Je potrebné prejsť na koncepciu vzdelávania ako nástroja, ktorý má jednotlivcom poskytnúť schopnosti prežiť, umožniť im prispôbiť sa spoločnosti a byť zamestnateľný. Opatrenia a postupy zamerané na zmeny sa väčšinou ponúkajú v centrách neformálneho vzdelávania dospelých, mimovládnych organizáciách, organizáciách pôsobiach na najnižšej úrovni a v sociálnych hnutiach. Je veľmi dôležité uznať ich úlohu, a teda začleniť ich do procesov dialógu pri navrhovaní, implementácii a monitorovaní politík vzdelávania dospelých.

Not in our city

Občianska platforma „Nie v našom meste“ prispieva k podpore a rozvoju tolerancie v meste Banská Bystrica (Slovensko) prostredníctvom sociálnych, kultúrnych a vzdelávacích akcií. Konečnými cieľmi tohto procesu je zníženie polarizácie v spoločnosti, budovanie vzťahov, spochybňovanie negatívnych sociálnych aspektov, akými sú rasizmus, xenofóbia, extrémizmus, nenávisť a zločiny z nenávisti. Platforma podporuje aj aktívnu účasť občanov na verejnom rozhodovacom procese. Zhromažďuje komunitné organizácie, dobrovoľníkov, aktivistov za ľudské práva a zástupcov občianskej spoločnosti.

19. Poskytovať väčšiu (finančnú a štrukturálnu) podporu vzdelávaniu dospelých zameranému na zmeny.

Uznanie úlohy poskytovateľov vzdelávania dospelých, mimovládnych organizácií a sociálnych hnutí zameraných na zmeny by malo viesť k väčšiemu financovaniu a štrukturálnej podpore týchto organizácií. Schémy akreditácie a financovania pre poskytovateľov ALE by mali zväžiť ich schopnosť prinášať prospech jednotlivcom a komunitám. Väčšie investície by sa mali zväžiť aj v prípade komunitných a miestnych organizácií pôsobiach na miestnej úrovni.

Tous Homonumericus

Tous Homonumericus je séria neformálnych workshopov zameraných na digitálnu komunikáciu pre ľudí, ktorí trpia digitálnou priepasťou (starší ľudia, sociálne vylúčení, ľudia so zdravotným postihnutím). Počas celého dňa objavujú bežné spôsoby používania numerických nástrojov, ale okrem technických zručností spoznávajú aj digitálne prostredie ako výzvu pre spoločnosť. Konečným cieľom je posilniť postavenie ľudí zlepšením ich kritických schopností a povedomia o digitalizácii z ekonomického, politického, sociálneho a technického hľadiska.

20. Umožniť poskytovateľom určitú úroveň flexibility a poskytnúť im to, čo potrebujú na implementáciu aktivít zameraných na zmeny

Flexibilita pre poskytovateľov môže znamenať možnosť využívať verejné priestory a komunikovať s miestnou komunitou. Miestni tvorcovia politik môžu dosiahnuť rozdiel v implementácii vzdelávania dospelých zameraného na zmeny tým, že prispejú prostriedkami, priestormi alebo propagujú iniciatívy a činnosti organizované poskytovateľmi.

Rozvoj digitálnych kompetencií v základnom vzdelávaní s migrantmi

Tento dokument sa zameriava na rozvoj digitálnych kompetencií spolu s migrantmi spôsobom, ktorý zahŕňa učenie sa na základe skúseností a posilnenie postavenia. Znižuje prah pre migrantov na emancipované používanie IKT. Najzaujímavejším aspektom dokumentu je skutočnosť, že IKT nie sú len prostriedkom, ale aj predmetom učenia. Aktivity ako východiskové body pre diskusiu o konkrétnych témach, medzi ktoré patria aplikácie, kódy QR, používanie zdrojov zvuku a videa a vytváranie videí, využívajú situácie zo skutočného života (napríklad ako si kúpiť lístok na verejnú dopravu).

21. Považovať poskytovateľov vzdelávania dospelých za dôležitých partnerov spolupráce pri dosahovaní politických cieľov.

Väčšina osvedčených postupov zameraných na zmeny zozbieraných v prvej fáze projektu FutureLabAE sa zaoberá rovnosťou a spravodlivosťou spoločnosti, životným prostredím, udržateľnosťou pre komunity, kritickým myslením a bezpečnosťou uplatňovanou pri digitálnej transformácii.

Zapojenie miestnych organizácií a poskytovateľov vzdelávania dospelých do navrhovania, monitorovania a implementácie politík súvisiacich s týmito (a inými) témami, ktoré so vzdelávaním priamo nesúvisia, je zásadné pre dosiahnutie konkrétného pokroku.

Pas digitálnych zručností

Program pre digitálne začlenenie a gramotnosť je iniciatívou mestského zastupiteľstva v Lisabone. Cieľom je demystifikovať používanie technológií tým, že občanom pomôže jednoducho a pútavo využívať výhody ich každodenného používania.

Prostredníctvom gamifikovaných a neformálnych workshopov majú učiaci sa za úlohu preskúmať demokratický a kreatívny potenciál internetu kritickým spôsobom.

Získavajú odznaky a mikrocertifikáty na základe štandardu Open Badges, ktorý tvorí online portfólio, Digital Skills Passport, ktorý umožňuje zdieľanie zručností a tiež ich zahrnutie do životopisu.

3. Predpoklady vzdelávania dospelých zameraného na zmeny

Vzdelávanie dospelých môže byť zamerané na zmeny, ak existujú určité podmienky

Správa vecí verejných a partnerstvá

Je veľmi dobre známe, že vzdelávanie dospelých je rozdrobené na rôznych úrovniach: v rámci krajín EÚ je možné pozorovať heterogenitu a medzi krajinami EÚ sú rozdiely. Vzdelávanie dospelých potrebuje holistické a koordinované riadenie v rámci svojho sektora a zastrešujúci, komplexnejší prístup k ovplyvňovaniu rôznych politík a spolupráci s rôznymi sektormi. Začlenením vzdelávania dospelých do existujúcich iniciatív a politík sa tieto následne zlepšia a vzdelávanie bude možné začleniť.

Okrem toho by tvorcovia politík na všetkých úrovniach by mali prijať (alebo zlepšiť) právne predpisy na posilnenie štruktúr neformálneho sektora a jeho finančnú podporu s cieľom prispieť k výzvam, s ktorými sa spoločnosť stretáva.

Štruktúry spolupráce musia podporovať tvorcovia politík zo všetkých geografických úrovní, aby sa budovali a udržiavali partnerstvá medzi poskytovateľmi vzdelávania dospelých, či už neformálnymi alebo formálnymi, oficiálne uznanými alebo nie. Žiada sa taktiež lepšie prepojenie s verejnými službami, zamestnávateľmi a inými sektormi. Viedlo by to k menšej fragmentácii, väčšej udržateľnosti a zvýšenej inovácii poskytovania vzdelávania dospelých.

Cieľové skupiny

Tvorcovia politik by mali podporovať poskytovateľov a organizácie ALE, aby sa dosiahlo viac pri oslovovaní ľudí, ktorí najviac potrebujú vzdelávanie. Malo by tiež investovať viac zdrojov do riešenia rôznych bariér, ktorým čelia skupiny migrantov, utečencov, starších ľudí a ľudí so zdravotným postihnutím na ich ceste vzdelávania. Malo by sa uznať, že úspešné vzdelávacie cesty pre zraniteľných študentov vyžadujú neustálu podporu a usmernenie: tieto opatrenia (vrátane ďalšieho vzdelávania učiteľov) nie sú len zásadnou investíciou pre jednotlivcov, ale aj pre ich komunity a spoločnosť ako celok ([Politické odporúčania týkajúce sa dosahu, posilnenia postavenia a rozmanitosti \[OED\]](#)).

Konzorcium FutureLabAE sa však domnieva, že vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny by sa nemalo zameriavať iba na zraniteľné skupiny a ľudí s nízkou kvalifikáciou. Skutočne aj tí, ktorí mohli dosiahnuť vysokú úroveň dosiahnutého vzdelania, môžu potrebovať (základné) zručnosti, aby dokázali čeliť súčasným výzvam našej spoločnosti. V tomto komplexnom a rýchlo sa meniacom svete by mali byť neustále aktualizované a udržiavané schopnosti a kompetencie, najmä tie, ktoré sú potrebné na zvládnutie problémov spojených s digitalizáciou (ako je šírenie falošných správ) a na udržanie a obnovu demokracie.

Potreby učiacich sa

Vzdelávanie dospelých by malo byť podporované (štrukturálne a finančné), aby prijalo prístup zameraný na učiaceho sa. Hlasy učiacich sa je potrebné vziať do úvahy vo všetkých fázach procesu učenia. Z začať plánovať zabezpečenie z ich potrieb je nevyhnutné a umožní im to skutočný pokrok.

Malo by sa však pamätať na to, že dospelí nie vždy uznávajú svoje vzdelávacie potreby: preto môžu a mali by sa používať metódy vzdelávania dospelých zamerané na zmeny, ktoré im pomôžu lepšie si uvedomiť svoje nedostatky a možnosti a senzibilizovať ich pred výzvami ich komunity (a spoločnosť ako celok). Toto ustanovenie by malo byť dostatočne flexibilné, aby umožnilo školiteľom a poskytovateľom prispôbiť sa záujmom študentov a zahrnúť témy nevyhnutné pre plnohodnotné prežívanie ich osobného života a zapojenie sa do ich komunity a spoločnosti.

Toto ustanovenie by malo byť dosiahnuteľné, dostupné a známe. Tvorcovia politik to môžu podporiť vytvorením adekvátnych schém financovania a rozsiahlou podporou rôznych vzdelávacích príležitostí prostredníctvom rôznych kanálov (vrátane festivalov a kampaní).

Poskytovatelia a lektori

Organizácie vzdelávania dospelých sú často nútené pomáhať dospelým, komunitám a spoločnosti prispôbiť sa zmenám, ktoré už nastali (reaktívne), než aby boli schopné predvídať budúce situácie (proaktívne) alebo vytvárať nové kompetencie a postupy nevyhnutné pre každú zmenu a vývoj (orientovaný na zmeny).

Manažéri a lektori vzdelávania dospelých často sami nie sú pripravení na zmeny v spoločnosti. Často sú zaneprázdnení prispôbovaním sa zmenám v spoločnosti a majú málo zdrojov a kompetencií potrebných na reorganizáciu poskytovania odbornej prípravy spôsobom, ktorý je viac orientovaný na zmeny.

Tvorcovia politik by mohli pomôcť investovaním do výskumu, zapojením organizácií ALE do štrukturálneho dialógu a rozšírením a zlepšením príležitostí na ďalšie vzdelávanie a školenia pre zamestnancov a školiteľov dospelých.

Predpoklady vzdelávania a digitalizácie orientované na zmeny

Dnešná spoločnosť reaguje na štvrtú priemyselnú revolúciu: digitalizáciu. Narúša trh práce a zásadne mení povahu a budúcnosť práce, vzdelávania a odbornej prípravy. Pochopenie príležitostí, výziev a vplyvu digitalizácie na prácu a vzdelávanie je dôležité pre každého dospelého človeka zapojeného do celoživotného vzdelávania. Je kľúčová pre podporu osobného naplnenia a rozvoja, zamestnateľnosti, sociálneho začlenenia a aktívneho občianstva.

Každý teraz musí mať dostatočnú úroveň digitálnych kompetencií, aby mohol hrať aktívnu úlohu v spoločnosti. (..) Technológia mení aj budúcnosť výučby a vzdelávania a poskytuje nespočetné množstvo nástrojov na zlepšenie spôsobu, akým vzdelávame a učíme sa ([Manifest EAEA pre vzdelávanie dospelých v 21. storočí](#)).

S cieľom umožniť učiacim sa, komunitám a spoločnosti zapojiť sa a formovať zmeny, ktoré prináša digitalizácia, identifikovali partneri FutureLabAE niekoľko konkrétnych požiadaviek, ktoré by mali byť zavedené:

- Občania by mali mať prístup do digitálneho priestoru: tvorcovia politik na všetkých úrovniach by mali spoločne pracovať na znižovaní (a odstraňovaní) digitálnej medzery poskytovaním digitálnej infraštruktúry a širokopásmového pripojenia pre všetkých a predpokladaním finančnej podpory pre znevýhodnené skupiny, aby si to mohli dovoliť.

- Okrem toho by tvorcovia politik na všetkých úrovniach mali prijať (alebo zlepšiť) právne predpisy na posilnenie štruktúr neformálneho sektora a jeho finančnú podporu s cieľom prispieť k výzvam, s ktorými sa spoločnosť stretáva.
- Tvorcovia politik by mali uznať dôležitosť väčšieho počtu aktérov/sektorov/populácií zapojených do transformácie digitalizácie našej spoločnosti: do procesu tvorby politiky, implementácie a monitorovania tejto témy by mali byť zapojené organizácie pre vzdelávanie dospelých

Konšpiračné teórie

Conspiracytheories.be (anglická verzia) a theoriesducomplot.be (francúzska verzia) je online nástroj, ktorý obsahuje 20 videí a jednu pedagogickú brožúru (64 strán, k dispozícii vo francúzštine a čoskoro aj v angličtine) k dispozícii na bezplatný prístup. Je to vzdelávací nástroj pre pedagogických pracovníkov (učiteľov a vychovávateľov), ktorí by chceli animovať alebo o tom učiť konšpiračné teórie z pohľadu mediálnej gramotnosti.

Predpoklady vzdelávania dospelých zameraného na zmeny a demokracie

Sme presvedčení, že demokracia, medzikultúrny dialóg, sociálna spravodlivosť a spolupráca sú pre Európu rešpektu, účasti a súdržnosti kľúčové. Demokracia a európske vzdelávanie dospelých majú spoločné korene a spoločnú históriu. Vzdelávanie dospelých významne ovplyvnilo rozvoj demokratických spoločností v Európe, ale demokratické hnutia zároveň ovplyvnili rozvoj inštitúcií vzdelávania dospelých. Mnoho organizácií vzdelávania dospelých bolo založených ako dôsledok emancipačných hnutí (robotníci, ženy, náboženské organizácie atď.). Vzdelávanie dospelých je nástrojom rozvoja kritického myslenia a posilnenia postavenia, živej a inšpirovanej občianskej spoločnosti a znalostí a know-how. Vzdelávanie dospelých tiež poskytuje priestor na rozvoj aktívneho občianstva ([Manifest agentúry EAEA pre vzdelávanie dospelých v 21. storočí](#)).

S cieľom umožniť poskytovateľom a školiteľom úspešne implementovať vzdelávanie dospelých zamerané na zmeny a prispieť k demokratickým výzvam našej doby identifikovali partneri FutureLabAE niekoľko konkrétnych požiadaviek, ktoré by mali byť zavedené:

- **Klást' väčší dôraz na vzdelávanie v oblasti aktívneho občianstva, demokracie, trvalo udržateľného rozvoja a súdržnosti:** vzhľadom na rôzne krízy, s ktorými sa Európa (a svet) stretáva, v politikách vzdelávania dospelých prijatých v (stále) prevláda dôraz na zamestnateľnosť Európskej a národnej úrovni. Na to, aby sa jednotlivci mohli lepšie zapojiť do zmeny našich komunit a spoločnosti, je potrebné lepšie uznanie a podpora učenia sa aktívneho občianstva, demokracie, trvalo udržateľného rozvoja a súdržnosti.
- **Potenciálni študenti a pedagógovia dospelých by mali lepšie porozumieť demokratickým výzvam našej spoločnosti:** Tvorcovia politik by mali investovať viac zdrojov na senzibilizáciu verejnej mienky o týchto problémoch, zabezpečiť, aby sa konštruktívne diskutovalo na všetkých úrovniach a rôznymi kanálmi, rozšíriť dostupné príležitosti na získanie občianskych kompetencií, poskytnúť ďalšie školenia na túto tému lektorom a zamestnancom v sektore vzdelávania dospelých.
- **Zapojte organizácie vzdelávania dospelých a občanov do procesov tvorby politiky, implementácie a monitorovania:** Angažovanosť a účasť je možné posilniť vyššou transparentnosťou a väčším počtom príležitostí na konzultácie v procese tvorby politiky. Tvorcovia politik by mali vytvoriť štruktúry na posilnenie dialógu s obyvateľstvom a prijať opatrenia na zapojenie zainteresovaných strán a občanov do všetkých fáz procesu.

The city of Saillans

V roku 2014 sa skupina občanov Saillans -1 200 obyvateľov z Drôme (Francúzsko), odhodlala konať priamo v prospech svojho mesta a pre zvýšenie pohody v ňom. Ako nestranníci sa prihlásili k riadeniu mesta. Vyhrali voľby a vydláždili cestu novému typu správy miest. Správa mesta sa teraz zameriava na tri hlavné piliere: kolegiálnu, účasť a monitorovanie participatívneho procesu. Odvtedy sa každoročne koná spoločenské, politické a kultúrne podujatie, na ktorom sa môžu obyvatelia všetkých vekových skupín zúčastňovať diskusií, konferencií, workshopov a divadelných hier na tému miestnych demokracií. Podujatie pozostáva z politických a kultúrnych stretnutí, ktoré občanom poskytnú všetky potrebné nástroje na to, aby sa stali proaktívnejšími a zapojili sa do demokratického rozhodovania vlastnej komunity.

4. FutureLabAE projekt

Projekt FutureLabAE poskytuje zamestnancom a lektorom vzdelávania dospelých znalosti, odborné znalosti a nástroje, ktoré im pomôžu lepšie sa orientovať na poskytovanie a postupy vzdelávania dospelých.

Projekt sa zameriava najmä na dve hlavné výzvy, ktorým v súčasnosti Európa čelí, v ktorých by vzdelávanie dospelých mohlo hrať zásadnú úlohu: demokracia, pretože stále viac občanov nespokojných s politikou sa začína prikláňať k xenofóbnym a populistickým stranám alebo sa rozhodne nehlasovať; a digitalizácii, pretože v Európe je veľký počet ľudí, ktorí potrebujú podporu so základnými zručnosťami, najmä s digitálnymi zručnosťami bez ktorých nemôžu mať prospech z digitalizácie.

Za posledné tri roky projekt vyvinul tieto výstupy:

- [Súbor](#) a [analýzu postupov](#) zameraných na zmeny v oblasti digitalizácie a demokracie, ktoré sú zdrojom inšpirácie nielen pre organizácie, zamestnancov a lektorov vzdelávania dospelých, ale aj pre tvorcov politik na rôznych úrovniach,
- Dva online kurzy o vzdelávaní dospelých orientovanom na zmeny a [digitalizácii/demokracii](#) určené organizáciám, zamestnancom a lektorom,
- [Dve praktické metodiky](#) pre semináre o digitalizácii a demokracii zamerané na zmeny,
- [Pokyny pre organizácie a zamestnancov](#) v sektore vzdelávania dospelých o tom, ako proaktívnejšie a efektívnejšie pracovať s témami, ako úspešne osloviť a podporovať ľudí s nízkymi digitálnymi a občianskymi kompetenciami.

Tento dokument obsahuje závery a odporúčania projektu, ktoré umožňujú tvorcom politík a zainteresovaným stranám (na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni) podporovať sektor ALE vo vyššie uvedených výzvach a navrhnúť súdržnejšie a vplyvnejšie politické iniciatívy v oblasti digitalizácie a demokracie.

FutureLabAE je financovaný s podporou programu Erasmus+ a združuje týchto partnerov:

- Institut National de Formation et de Recherche sur l'Education Permanente (INFREP) – France (Coordinator)
- European Association for the Education of Adults (EAEA) – Belgium
- National Adult Learning Organisation (AONTAS) – Ireland
- Asociácia inštitúcií vzdelávania dospelých v Slovenskej republike (AIVD) – Slovakia
- Kvs Foundation (Kansanvalistusseura Sr.) – Finland
- University of Eastern Finland (UEF) – Finland
- Amar Terra Verde, LDA. (EPATV) – Portugal
- Die Wiener Volkshochschulen GMBH (VHS) – Austria
- Swiss Federation for Adult Learning (SVEB) – Switzerland

